

บทที่ ๓

วิเคราะห์การบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒

ด้วยหลักพุทธธรรมและหลักธรรมาภิบาล

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์การบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ ด้วยหลักธรรมาภิบาลตามขั้นตอน ดังนี้

การสหกรณ์เกิดขึ้นมาจากความพยายามที่จะช่วยเหลือกรรมกรและคนงานช่างฝีมือขนาดเล็กในอังกฤษ ให้รอดพ้นจากความอดอยากยากจน สืบเนื่องมาจากการกดขี่แรงงานและการเอารัดเอาเปรียบของเจ้าของโรงงาน และของพ่อค้าคนกลางในช่วงที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมระหว่างปี ค.ศ. ๑๗๖๐ และปี ๑๘๓๐ (พ.ศ. ๒๓๐๓ และ ๒๓๗๓) ทำให้คนงานได้รับความเดือดร้อนกันอย่างแสนสาหัส แทบจะดำรงชีวิตอยู่ไม่ได้

๓.๑ ประวัติความเป็นมาสหกรณ์

บุคคลแรกที่สอนให้คนทั่วไปรู้จักคำว่า **สหกรณ์** คือ ชาวอังกฤษที่มีชื่อว่า โรเบิร์ตโอเวน (Robert Owen) ซึ่งถือเป็นผู้ให้กำเนิดการสหกรณ์ขึ้นในโลกและได้รับยกย่องให้เป็นบิดาแห่งสหกรณ์ เดิมโอเวนเป็นคนยากจน แต่ความเฉลียวฉลาดและรู้จักวิธีการทำมาหากินทำให้เขาได้มีโอกาสเป็นผู้จัดการและมีหุ้นส่วนเป็นเจ้าของโรงงาน เขาเป็นนายจ้างที่มีความหวังดีต่อกรรมกรจึงได้ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปของคนงานให้ดีขึ้น หลังจากนั้นโอเวนได้หาวิธีช่วยเหลือกรรมกรอื่นๆ โดยสอนให้รู้จักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อขจัดปัญหาและความเดือดร้อนต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีการของระบบสหกรณ์ โอเวนจึงเสนอให้จัดตั้ง **ชมรมสหกรณ์** (co-operative community) ให้ชมรมสหกรณ์นี้ผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ใช้เอง โดยไม่ใช่เครื่องจักร ทรัพย์สินของชมซึ่งเป็นของส่วนรวมเพื่อมิให้สภาพนายทุนปะปนอยู่ในชมรม การจัดตั้งชมรมสหกรณ์นี้จะต้องใช้เงินทุนและที่ดินเป็นจำนวนมาก และโอเวนก็ได้พยายามเผยแพร่แผนการจัดตั้งชมรมสหกรณ์ เพื่อให้

^๑ นุญกุล กรยีนยงค์, **หลักและวิธีการสหกรณ์**, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕), หน้า ๒๗-๒๘.

คนทั่วไปได้เข้าใจในสหกรณ์ในฐานะสมาคมเพื่อเศรษฐกิจ แต่โอเวนยังไม่สามารถ จัดตั้งชมรมสหกรณ์ ในประเทศอังกฤษได้ เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพสังคมในสมัยนั้น

นายแพทย์วิลเลียมคิง (William King) นักคิดคนสำคัญนำแนวคิดหลักการและวิธีการ แก้ปัญหาและข้อผิดพลาดในการดำเนินการต่างๆ ในอดีตมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้สามารถช่วยเหลือ คนยากคนจนให้สามารถช่วยเหลือตัวเองและช่วยเหลือหมู่คณะโดยกำหนดหลักเกณฑ์หรือกรอบใน การปฏิบัติ ๕-๖ ประการคือ พึ่งตนเองด้วยการเป็นเจ้าของเงินทุนและเจ้าของกิจการเสียเอง, ตั้งร้านค้าขึ้นมาใหม่พร้อมกับแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดไป, จะต้องขายสินค้าด้วยเงิน สดเพียงอย่างเดียว, จะต้องมีการลงบัญชีอย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบัน, จะต้องซื้อสัตย์สุจริตและ เสียสละทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว และต้องจัดให้มีการศึกษาอบรมแก่สมาชิก มีการออกหนังสือพิมพ์ **นักสหกรณ์** (The Co-operator) เผยแพร่ความคิดด้านการสหกรณ์ครั้งแรก ในปี ค.ศ. ๑๘๒๘(พ.ศ. ๒๓๗๑) ทำให้มีการตื่นตัวในหมู่คนงานมาก และพยายามร่วมมือกันที่จะจัดหา เงินทุนมาตั้งร้านจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นสำหรับการครองชีพให้แก่สมาชิก ตามคำแนะนำของ นายแพทย์คิงต่อมากลุ่มคนงานทอผ้าแห่งเมืองรอชเดล (Rochdale) จำนวน ๒๘ คน ก็ช่วยกัน ประหยัด อดออมและสะสมเงินทุนอยู่นานถึงหนึ่งปีจึงสามารถสะสมเงินทุนได้ จำนวน ๒๘ ปอนด์ (คนละหนึ่งปอนด์) จัดตั้งร้านสหกรณ์ที่ตรอกคางคก เมืองรอชเดล ในประเทศอังกฤษได้สำเร็จ เมื่อ ปี ค.ศ. ๑๘๔๔ (พ.ศ. ๒๓๘๗) และเจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ในหมู่สมาชิกได้ ต่อมาสหกรณ์ดังกล่าวได้กลายเป็นต้นแบบหรือแม่แบบของร้านสหกรณ์ และ สหกรณ์รูปอื่นๆ ทั่วโลก มาจนตราบเท่าทุกวันนี้ต่อมาเมื่อมีสมาชิกเพิ่มและธุรกิจการค้าขยายใหญ่ขึ้น และมีการทำธุรกิจกับบุคคลภายนอกด้วย นักสหกรณ์รอชเดล (Coop Rochdale) หรือที่เรียกกันว่า **ผู้นำแห่งรอชเดล** จึงกำหนดหลักปฏิบัติไว้ ๑๐ ประการ^๒ ซึ่งมีสาระสำคัญหลายประการที่ยึดถือเป็น หลักสหกรณ์สากลจนมาถึงปัจจุบัน แม้เวลาจะล่วงเลยมาเป็นเวลานาน แต่ร้านสหกรณ์รอชเดลก็ยัง คงอยู่และเป็นร้านที่มีขนาดใหญ่ ยิ่งกว่านั้นวิธีการร้านสหกรณ์สำหรับผู้บริโภคแบบนี้ได้แพร่หลายออก ไปสู่ประชาชนกลุ่มอื่นๆ ปัจจุบันร้านสหกรณ์ที่ถือหลักการสำคัญๆ อย่างเดียวกันนี้มีอยู่ในประเทศ ต่างๆ เป็นจำนวนมาก ส่วนสหกรณ์ประเภทอื่นๆ เช่น สหกรณ์ที่ช่วยเหลือสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปทำทุน

^๒ ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย, เอกสารประกอบการบรรยาย, “อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์, (นันทบุรี:ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๕), หน้า ๗๐.

หรือสหกรณ์เครดิต หรือ สหกรณ์สินเชื่อก็เช่นเดียวกัน สหกรณ์เหล่านี้เกิดจากความขัดสนและความเดือดร้อนของเกษตรกรและกรรมกร เนื่องจากหาเงินกู้ยืมมาประกอบการทำมาหากินได้ยาก และแม้ว่าจะกู้มาได้ก็ต้องเสียดอกเบี้ยแพงจนไม่สามารถหารายได้เพียงพอกับการชำระดอกเบี้ยและเงินต้นได้เป็นเหตุให้หนี้สินมาก

สหกรณ์เครดิตแบบไรฟ์ไฟเซ่น ของเยอรมัน เป็นต้นแบบกำเนิดของสหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์ออมทรัพย์เกิดมาจากความยากจนของชาวนาและผู้ผลิตขนาดเล็กเกิดจากความแห้งแล้งอันรุนแรงและยาวนานในช่วงปี ค.ศ. ๑๘๔๖ และ ๑๘๔๘ (พ.ศ. ๒๓๘๙ และ ๒๓๙๑) ทำให้ผู้คนอดอยากและมีสัตว์ล้มตายเป็นจำนวนมาก และข้ายังถูกสินค้าการเกษตรราคาถูกจากอเมริกาตีตลาดทำให้เกษตรกรขนาดเล็กจำนวนมากตกอยู่ในภาวะลำบาก เพราะผลิตได้ไม่พอจ่าย มีหนี้สินล้นพ้นตัวที่นาที่ไร่ถูกยึด แล้วกลายเป็นกรรมกรผู้ขายแรงงาน (ขั้นต่ำ) บางคนที่ยังมีที่ดินเป็นของตนเองอยู่ไม่มีทุนและสัตว์พาหนะที่จะเพาะปลูกอย่างเดิมได้จึงยากจนและเป็นหนี้รัฐบาลท้องถิ่น องค์การการกุศล และองค์การศาสนาในแคว้นต่างๆ จึงได้หาทางช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ขึ้น โดยแจกอาหารและเครื่องนุ่งห่มแก่คนยากจน รวมทั้งได้ตั้งโรงงานผลิตขนมปังราคาถูกออกจำหน่าย และตั้งสมาคมจำหน่ายเมล็ดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ราคาถูกให้แก่เกษตรกรอีกด้วย แต่แล้วก็ต้องล้มเลิกไป เพราะทำได้ไม่ตลอด เนื่องจากขาดแคลนทั้งเงินทุนและขาดแคลนผู้สนับสนุน แสดงให้เห็นว่าการสังคมสงเคราะห์ หรือการช่วยเหลือแบบให้เปล่า นั้น ไม่สามารถจะช่วยเหลือคนยากคนจนในระยะยาวได้

ไรฟ์ไฟเซ่น นายกเทศมนตรีแห่งเมืองเฮตเตสดอร์ฟของเยอรมันนี้ ผู้ให้กำเนิดสหกรณ์เครดิต^๓ สำหรับชาวชนบทภายใต้การการณ์บีบคั้นทางด้านเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว ต่อมาได้เป็นต้นแบบของสหกรณ์หาทุน สหกรณ์เครดิตเพื่อผลิติกกรรม สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนของประเทศต่างๆ อันเป็นประโยชน์และเป็นตัวอย่างในการจัดตั้งสหกรณ์มาจนถึงปัจจุบันทั่วโลก รวมทั้งของไทยเราด้วย

มูลเหตุของการจัดตั้งสหกรณ์ในอดีตและในปัจจุบันเพื่อแก้ไขความยากจนในหมู่สมาชิกที่เห็นประโยชน์ ความจำเป็น และศรัทธาต่อหลักการสหกรณ์ขบวนการสหกรณ์ของแต่ละประเทศ มีความเจริญก้าวหน้าแตกต่างกันไป รวมตัวกันเรียกได้ว่าเป็น " ขบวนการสหกรณ์โลก " มีการประชุมสมัชชาสหกรณ์ระหว่างชาติ เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๘ ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ มีมติก่อตั้งองค์การสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ ระหว่างประเทศ (องค์การ ICA) เพื่อ

^๓ นุกูล กรยีนยงค์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓.

ประสานความร่วมมือด้านต่าง ๆ สำนักงานใหญ่ ณ กรุงเจนีวา สวิสเซอร์แลนด์ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ องค์การ ICA ได้ปรับปรุงและประกาศหลักการเป็น ๗ ประการที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้องค์การ ICA ได้ประกาศให้สหกรณ์ทั่วโลกร่วมเฉลิมฉลองวันสหกรณ์สากลตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ต่อมาที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๓๕ มีมติให้วันเสาร์แรกของเดือนกรกฎาคมทุกปี เป็น "วันสหกรณ์สากล"^๔

๓.๒ สหกรณ์ในประเทศไทย

สหกรณ์ในประเทศไทย มีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากการเริ่มมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ระบบเศรษฐกิจของชนบทเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อเลี้ยงตัวเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิตและการครองชีพมีเพิ่มมากขึ้น ชาวนาที่ไม่มีทุนของตนเองก็หันไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง และยังถูกเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุน ชาวนา เสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา การทำนามีผลผลิตที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ สภาพปัญหาความยากจนของชาวนาในสมัยนั้น ทำให้ทางราชการคิดหาวิธีช่วยเหลือ ด้วยการจัดหาเงินทุนมาให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ความคิดนี้ได้เริ่มขึ้นในปลายรัชการที่ ๕ โดยกำหนดวิธีการที่จะช่วยชาวนาในด้านเงินทุนไว้ ๒ วิธี คือจัดตั้งธนาคารเกษตรเพื่อให้เงินกู้แก่ชาวนา แต่ขัดข้องในเรื่องเงินทุนและหลักประกันเงินกู้ ความคิดนี้จึงระงับไปอีก วิธีการเป็นสหกรณ์ประเภทหาทุน วิธีนี้เกิดจากรัฐบาลโดยกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ได้เชิญเซอร์เบอร์นาร์ดฮันเตอร์ หัวหน้าธนาคารแห่งมद्रาซ ประเทศอินเดีย สืบหาหนทางช่วยเหลือชาวนาโดยเสนอ จัดตั้ง “ธนาคารให้กู้ยืมแห่งชาติ” ดำเนินการให้กู้ยืมแก่ราษฎร โดยมีที่ดินและหลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพื่อป้องกันมิให้ชาวนาที่กู้ยืมเงินทอดทิ้งที่นาหลบหนีสิน ส่วนการควบคุมเงินกู้และการเรียกเก็บเงินกู้ ท่านได้แนะนำให้จัดตั้งเป็นสมาคมที่เรียกว่า “โคออปอเรทีฟ โซไซตี้” (Cooperative Society) โดยมีหลักการร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันคำนี้พระราชวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณทรงบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยว่า “สมาคมสหกรณ์” กล่าวได้ว่าประเทศไทยเริ่มศึกษาวิธีการสหกรณ์ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๗แต่ไม่ได้ดำเนินการอย่างไร จนกระทั่งในปี ๒๔๕๘ได้มี

^๔ประดิษฐ์ มัชฌิมา, เอกสารประกอบการบรรยาย, “สหกรณ์ต้นแบบของโลกและของไทย”, (น่าน : สันนิบาตรสหกรณ์แห่งประเทศไทย), (วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๓).

การเปลี่ยนกรรมสิทธิพยากรณ์เป็นกรรมพาณิชย์และสิทธิพยากรณ์ ประกอบด้วยส่วนราชการ ๓ ส่วน คือ การพาณิชย์ การสิทธิพยากรณ์ และการสหกรณ์การจัดตั้งส่วนราชการสหกรณ์เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการทดลองจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น พระราชวรพงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ในฐานะทรงเป็นอธิบดีกรรมพาณิชย์และสิทธิพยากรณ์ ขณะนั้นได้ทรงพิจารณาเลือกแบบอย่างสหกรณ์เครดิต ที่จัดกันอยู่ในต่างประเทศหลายแบบ ในที่สุดก็ทรงเลือกแบบไรฟ์ไฟเซิน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะอุปถัมภ์คนจน ผู้ประกอบกิจการมัยย่อยๆ จึงมีความเหมาะสมกับภาวะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทยมากกว่ารูปแบบอื่นไทยจึงได้แบบของสหกรณ์มาจากอินเดีย คือ สหกรณ์หาทุน หรือ Credit Co-operative ชื่อก็ได้ถอดแบบมาจากของอินเดียด้วยเช่นกัน คือสหกรณ์ (Sahakarna) หรือ สหกรณ์ นั่นเอง โดยอินเดียเองก็ได้แนวคิด รูปแบบ วิธีการจัดตั้งและการดำเนินสหกรณ์รูปดังกล่าว (Credit Co-operative) มาจากเยอรมันอีกต่อหนึ่ง

สหกรณ์แห่งแรกของไทยได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๙ ที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีชื่อว่า สหกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้ มีสมาชิกเมื่อแรกตั้ง จำนวน ๑๖ คน และได้กู้เงินจากธนาคารไทยพาณิชย์จำนวน ๓,๐๐๐ บาท มาเป็นทุนดำเนินงาน โดยเสียดอกเบี้ยให้ธนาคารในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๖ ต่อปี และสหกรณ์คิดดอกเบี้ยจากสมาชิกร้อยละ ๑๒ ต่อปี และกำหนดให้สมาชิกส่งคืนเงินต้นในปีแรก จำนวน ๑,๓๐๐ บาท แต่เมื่อครบกำหนดสมาชิกส่งเงินต้นคืนได้ถึง ๑,๕๐๐ บาท ทั้งส่งดอกเบี้ยได้ครบทุกราย แสดงให้เห็นว่าการนำระบบธุรกิจแบบสหกรณ์เข้ามาแก้ไขความเดือดร้อนของชาวนาได้ผล ปรากฏว่าในระยะ ๑๓ เดือนแรกของการดำเนินงาน สมาชิกทั้ง ๑๖ คน สามารถไถ่ถอนหนี้สินได้แล้วถึงร้อยละ ๕๐ ดังนั้น ต่อมาทางการจึงได้คิดขยายกิจการสหกรณ์ไปยังจังหวัดอื่นๆ คือที่จังหวัดลพบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกลับไปจังหวัดพิษณุโลกอีก ถึงสิ้นปี ๒๔๖๓ มีสหกรณ์ตั้งขึ้นทั้งหมดจำนวน ๖๐ สมาคม^๕ สมาชิกรวม ๑,๑๙๐ คน แล้วเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และขณะเดียวกันก็มีการตั้งสหกรณ์รูปอื่นๆ ตามมาอีกด้วย เช่น สหกรณ์ขายข้าว และพืชผล สหกรณ์นิคมกสิกรรม สหกรณ์ร้านค้าและสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น สหกรณ์ต่างๆ เหล่านี้ดำเนินงานไม่สู้จะได้ผลดีนัก เพราะขาดแคลนทั้งเงินทุน ความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ รวมทั้งขาดความซื่อสัตย์สุจริตในหมู่สมาชิก กรรมการ และเจ้าหน้าที่บางส่วนด้วย แต่ก็ได้พยายามแก้ไขกันเรื่อยมา ทำให้เกิดผลสำเร็จมากขึ้น เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์โคนม

^๕ ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย, เอกสารประกอบการบรรยาย, “อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์, (นนทบุรี : ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๕), หน้า ๗๒-๗๓.

สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน เป็นต้น แต่ที่น่าสนใจที่สุดและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมมากที่สุด คือ สหกรณ์การเกษตร

พระองค์พระราชมารชวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ ทรงริเริ่มงานสหกรณ์ขึ้นในประเทศไทย ทดลองจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้น ณ ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นแห่งแรกโดยใช้ชื่อว่า “สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้” โดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๙ ขณะนั้นพระราชวรรังศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณทรงเป็นนายทะเบียนสหกรณ์ พระองค์แรก นับเป็นการเริ่มต้นแห่งการสหกรณ์ในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์บุคคลในขบวนการสหกรณ์จึงถือว่าพระองค์ทรงเป็น “พระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย”

๓.๓ หลักการ อุดมการณ์ และปรัชญาสหกรณ์

หลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles) แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อสร้างคุณค่าของสหกรณ์ให้เกิดผล เป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญรวม ๗ ประการ กล่าวคือ

หลักการที่ ๑ การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership) สหกรณ์เป็นองค์การแห่งความสมัครใจเปิดรับบุคคลทั่วไปที่สามารถใช้บริการสหกรณ์ได้และเต็มใจจะรับผิดชอบในฐานะสมาชิกเข้าเป็นสมาชิกโดยปราศจากการกีดกันทางเพศฐานะทางสังคม เชื้อชาติ การเมืองหรือศาสนา

หลักการที่ ๒ การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control) สหกรณ์เป็นองค์การประชาธิปไตยที่มีการควบคุมโดยสมาชิกซึ่งมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจบริหารและสตรีผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ให้เป็นผู้แทนสมาชิกต้องรับผิดชอบต่อสมาชิก ในสหกรณ์ขั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน (สมาชิกหนึ่งคนหนึ่งเสียง) สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่นๆเป็นการดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตย

หลักการที่ ๓ การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation) สมาชิกมีส่วนร่วมในการลงทุน (ถือหุ้น) ในสหกรณ์ของตนเองอย่างเสมอภาคกันและมีส่วนในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตยทุนของสหกรณ์อย่างน้อยๆ ส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์โดยปกติสมาชิกจะได้รับผลตอบแทน (ถ้ามี) ในอัตราที่

จำกัดตามเงินลงทุน (หุ้น)ที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิกสมาชิกสามารถจัดสรรเงินส่วนเกินของสหกรณ์เพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งหรือทุกอย่างตามข้อบังคับดังนี้คือ

เพื่อการพัฒนาสหกรณ์โดยอาจกันไว้เป็นทุนสำรองซึ่งอย่างน้อยๆจะต้องมีส่วนหนึ่งที่น่ามาแบ่งปันกันไม่ได้เพื่อตอบแทนแก่สมาชิกตามสัดส่วนของปริมาณธุรกิจที่สมาชิกได้ทำกับสหกรณ์เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการที่ ๔ การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence) สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาตนเองและปกครองตนเองโดยการควบคุมของสมาชิก หากสหกรณ์จะต้องมีข้อตกลงผูกพันกับองค์กรอื่นใดซึ่งรวมถึงหน่วยงานของรัฐบาลด้วย หรือจะต้องเพิ่มเงินลงทุนโดยอาศัยแหล่งเงินทุนจากภายนอกสหกรณ์สหกรณ์จะต้องกระทำการดังกล่าวภายใต้เงื่อนไขที่มั่นใจได้ว่ามวลสมาชิกจะยังคงดำรงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตยและสหกรณ์ยังคงดำรงความเป็นอิสระ

หลักการที่ ๕ การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ (Education, Training and Information) สหกรณ์พึงให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่สมาชิกผู้แทนสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้สามารถมีส่วนช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและพึงให้ข่าวสารแก่สาธารณชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิดในเรื่องคุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์

หลักการที่ ๖ การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among Cooperatives) สหกรณ์จะสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ขบวนการสหกรณ์ได้ โดยร่วมมือกันในระดับท้องถิ่นระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

หลักการที่ ๗ การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community) สหกรณ์พึงดำเนินกิจการต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญยั่งยืนตามนโยบาย ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ^๖

อุดมการณ์ของสหกรณ์ คือ ความเชื่อมั่นร่วมกันที่จะทำให้สหกรณ์ไปสู่ความกินดีอยู่ดี มีความเป็นธรรม และเกิดสันติสุขในสังคม อุดมการณ์ของสหกรณ์ และหลักสหกรณ์ มีความหมายแตกต่างกัน คือ หลักสหกรณ์จะใช้กับองค์การสหกรณ์ ถ้าต้องการให้องค์การสหกรณ์ดำเนินการ

^๖ กรมส่งเสริมสหกรณ์, **คู่มือธรรมาภิบาลในสหกรณ์**, (นนทบุรี: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๒-๓.

ประสบความสำเร็จ ก็ควรปฏิบัติตามหลักสหกรณ์ ส่วนอุดมการณ์สหกรณ์ ใช้กับทั้งตัวสมาชิกสหกรณ์ และองค์การสหกรณ์ แม้้องค์การสหกรณ์มีผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย แต่ก็อาจประสบความสำเร็จได้ ถ้าบรรดาสมาชิกเป็นคนดี มีอุดมการณ์สหกรณ์ สหกรณ์ก็สามารถเป็นปึกแผ่นอยู่ได้ อุดมการณ์สหกรณ์ ในตัวสมาชิกที่ส่งผลให้สหกรณ์มีความมั่นคง เป็นปึกแผ่น มักจะมืองค์ประกอบดังนี้ *การเป็นผู้ให้* สมาชิกจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว การที่จะทำให้สหกรณ์สามารถพัฒนาขึ้นได้อย่างประสบความสำเร็จ, *น้ำใจทางสหกรณ์* คือ การที่สมาชิกเกิดความรู้สึกว่า ถ้าสมาชิกต้องการช่วยเหลือตัวเองให้มีฐานะที่ดีขึ้น จำเป็นต้องเข้าไปร่วมมือกับสมาชิกอื่นๆ เพื่อให้เกิดพลังทางเศรษฐกิจ ดังนั้น *น้ำใจทางสหกรณ์* คือ การช่วยเหลือตนเองโดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะลำพังคนเดียวนั้นย่อมไม่สามารถแก้ปัญหา ทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมได้, *ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดี* เมื่อการจัดตั้งสหกรณ์เกิดขึ้นแล้ว สมาชิกทั้งหมดจะต้องมีภาระผูกพันที่จะต้องติดต่อธุรกิจกับสหกรณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ กรณีที่เป็นสหกรณ์เครดิต สมาชิกต้องไม่เป็นคนเหนียวหนึ่โดยไม่จำเป็น ต้องเข้าใจว่า ถ้าตนไม่ยอมรับชำระเงินกู้คืนให้แก่สหกรณ์แล้ว เพื่อนสมาชิกคนอื่นๆ ที่กำลังเดือดร้อนจะเสียโอกาสที่จะได้รับเงินกู้ไปหมุนเวียนต่อไป, *การให้บริการแก่สมาชิก* การให้บริการแก่สมาชิกเป็นเป้าหมายสูงสุด เพราะ สหกรณ์เป็นของสมาชิก ดำเนินการโดยสมาชิก และเพื่อสมาชิก, การไม่แสวงหากำไรสูงสุด การดำเนินการสหกรณ์ จะต้องไม่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุดเป็นหลักในการบริหารงานสหกรณ์ หน้าที่ของสหกรณ์ คือ การจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายแก่สมาชิกในราคาเยอเยา หรือ ถ้าเป็นการให้กู้ ก็ควรกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำที่สุด, *จิตใจที่เป็นประชาธิปไตย* ตัวสมาชิกสหกรณ์ต้องเป็นบุคคลที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิก ทำใจให้เปิดกว้าง ยอมเสียผลประโยชน์ส่วนตนให้แก่เพื่อนสมาชิกอื่นๆ ด้วยความเต็มใจและ *รับรู้ปัญหาของสหกรณ์* สหกรณ์จะมีการประชุมใหญ่ทุกปี สมาชิกทุกคนจะต้องเข้าประชุม เพื่อพิจารณาปัญหา และรับรู้ในกิจการต่างๆ ของสหกรณ์ด้วยตนเอง จะมอบหมายให้สมาชิกคนอื่นออกเสียงแทนไม่ได้ การรับรู้ปัญหาในสหกรณ์จะทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันกับเพื่อนสมาชิก เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน การได้รับรู้ปัญหาของเพื่อนสมาชิกเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการร่วมมือกัน โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอก

ปรัชญาสหกรณ์ “Philosophy” หมายถึง ความเชื่อพื้นฐาน ความคิดพื้นฐานและทัศนคติทั่วไปของคนหรือกลุ่มบุคคล (the most general beliefs, concepts, and attitudes of and individual or group) ปรัชญาสหกรณ์จึงเป็น “ความเชื่อร่วมกันของสมาชิกสหกรณ์” ที่เชื่อว่า

“การทำธุรกิจแบบสหกรณ์จะทำให้สมาชิกทุกคนมีความอยู่ดี กินดี และมีสันติสุขในสังคม”
อุดมการณ์สหกรณ์ (Cooperative Ideology) เป็นความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเองและการ
ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ซึ่งจะนำไปสู่การกินดี อยู่ดี มีความเป็นธรรมและสันติสุข
ในสังคม

๓.๔ กฎหมายสหกรณ์ในประเทศไทย

ระยะแรกของการจัดตั้งสหกรณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๙ เป็นขั้นของการทดลอง ราชการยัง
ไม่มีกฎหมายคุ้มครองสหกรณ์โดยเฉพาะ เนื่องจากเกรงว่าหากไม่ประสบความสำเร็จ พระราชบัญญัติ
สหกรณ์ที่ตราขึ้น ก็จะไม่มีความประโยชน์เท่าที่ควร และเห็นว่าพระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ. ๒๔๕๗
มีจุดมุ่งหมายใกล้เคียงกับหลักการสหกรณ์ จึงได้ตรา “พระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๕๙”
เพื่อบังคับใช้กับสหกรณ์เป็นการชั่วคราว จนการจัดตั้งสหกรณ์ได้ผลพอสมควรแล้ว จึงได้ตรา
พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ และยกเลิกพระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๕๙
พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ มีการแก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. ๒๔๗๖ และ พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้ถือใช้มา
จนถึงปีพ.ศ. ๒๕๑๑ รัฐบาลจึงได้ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ใหม่ เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของ
สหกรณ์ให้ดีขึ้น โดยตราพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน
๒๕๑๑ พระราชบัญญัติ ฉบับนี้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ส่วนที่ ๘ ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร โดยประกาศของ
คณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๔๐ (พ.ศ. ๒๕๑๕) และ ฉบับที่ ๑๔๑ (พ.ศ. ๒๕๑๕) นอกจากนี้ยังมีการแก้ไข
เพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๔๗ (พ.ศ. ๒๕๑๕) และพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับ
ที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๔ อีกด้วย

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้บังคับใช้มาจนถึงปีพ.ศ.
๒๕๔๒ ซึ่งสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงจากเดิมมาก เป็นผลให้กฎหมายว่าด้วย
สหกรณ์ที่บัญญัติไว้ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบ
สหกรณ์ของไทย ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.
๒๕๓๘ มาตรา ๘๐ บัญญัติว่า “รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์” รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ในหมวดว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๘๕ มีบทบัญญัติ
กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐ คือให้ “รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์” ด้วยเหตุ
ดังกล่าวจึงเป็นแรงผลักดันให้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ใหม่ คือ พระราชบัญญัติสหกรณ์

พ.ศ. ๒๕๔๒^๗ ซึ่งประกาศใช้แล้วเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๒ สำหรับคุ้มครอง ส่งเสริมและกำกับดูแลกิจการสหกรณ์ ประเทศไทยได้เคยให้ความสำคัญระบบสหกรณ์เพราะเป็นรากฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถึงขนาดจัดตั้งเป็นกระทรวงสหกรณ์โดยเฉพาะเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ต่อมาถูกยุบไปรวมอยู่ในกระทรวงเกษตรและถูกตัดคำว่า “สหกรณ์” ออกไปตามกาลต่อมาได้จัดตั้งเป็น “กระทรวงเกษตรและสหกรณ์” มีเพียง ๒ กรมที่เกี่ยวกับสหกรณ์สังกัดอยู่ คือ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์และกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในปัจจุบัน

รัฐไทยมีวิวัฒนาการเรื่องสหกรณ์มา ๙๘ ปีมีกฎหมายที่ใช้บังคับมาตั้งแต่ตั้งสหกรณ์ครั้งแรกและปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับยุคสมัย ยังคงหลักการและวิธีการสหกรณ์ไว้ กฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ฉบับปัจจุบัน คือพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๒) ให้เหตุผลว่า ฉบับปี ๒๕๑๑ ใช้บังคับมานาน ไม่เอื้อประโยชน์ให้ทันต่อสภาพการแข่งขันกับระบบธุรกิจในปัจจุบัน กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติเพื่อทำหน้าที่เสนอความเห็นต่อรัฐบาลเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์จัดให้มีกองทุนเพื่อพัฒนาสหกรณ์เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่บรรดาสหกรณ์ ปรับปรุงองค์ประกอบและวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ **สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย** (สสท.) ปรับปรุงเรื่องกลุ่มเกษตรกรเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งสหกรณ์อย่างเป็นระบบพระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้มานานจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้แก้ไข พระราชบัญญัติข้างต้นเป็น พระราชบัญญัติสหกรณ์(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ บางเรื่อง เช่น การปรับปรุงตำแหน่งในคณะกรรมการพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติ (มาตรา ๙) ปรับปรุงตำแหน่งนายทะเบียนสหกรณ์เดิมนายทะเบียนคือปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เปลี่ยนมาเป็นอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ และกระจายอำนาจให้สหกรณ์จังหวัดเป็นรองนายทะเบียนสหกรณ์ ทำให้งานทะเบียนสหกรณ์คล่องตัวขึ้น (มาตรา ๑๕)^๘

^๗ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย, **พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒**, (ราชบุรี: บริษัท ธรรมรักษการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๘-๔๐.

^๘ **พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๓**, (ราชบุรี: บริษัท ธรรมรักษการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑-๗.

๓.๕ วิธีการสหกรณ์

วิธีการสหกรณ์ (Cooperative Practices) การนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรม ทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิกและชุมชน โดยไม่ละเลยหลักการธุรกิจที่ดี วิธีการสหกรณ์เป็นการรวมคนที่มีอุดมการณ์สหกรณ์มาทำธุรกิจร่วมกันตามหลักการสหกรณ์เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกโดยบุคคลที่มา รวมกันจะต้องช่วยตนเองได้โดยการขยันประหยัดพัฒนาชีวิตไม่เสพติดอบายมุขทั้งหลายและ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันการช่วยเหลือซึ่งกันและกันการรวมคนที่เป็สมาชิกเข้ามาทำธุรกิจร่วมกัน ความสำเร็จของสหกรณ์มิใช่อยู่อที่จำนวนสมาชิกแต่อยู่ที่คุณภาพของสมาชิกว่ามีความรู้ความเข้าใจใน หลักปฏิบัติของสหกรณ์มากน้อยเพียงใดและที่สำคัญมีอุดมการณ์สหกรณ์มั่นคงเพียงใดเมื่อรวมคนเข้า มาเป็นสมาชิกแล้วสมาชิกแต่ละคนต้องร่วมกันถือหุ้นในสหกรณ์การถือหุ้นในสหกรณ์นั้นเป็นการเอา แรงทรัพย์มารวมกันแต่สหกรณ์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเงินมากนักแต่มุ่งเน้นไปที่การรวมคน การเอา ทรัพย์มารวมกันนี้ในระยะแรกเงินนี้อาจจะน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกสหกรณ์จึงต้อง พึ่งเงินทุนจากภายนอกโดยการกู้ยืมมาดำเนินธุรกิจก่อนแล้วค่อยๆสะสมทรัพย์ขึ้นไปตามลำดับ กำหนดให้สมาชิกต้องถือหุ้นเพิ่มเป็นประจำทุกปีนอกจากนี้ยังเก็บสำรองตามกฎหมายจากกำไรสุทธิ ของสหกรณ์ที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจแต่ละปีนอกจากการรวมแรงคนแรงทรัพย์แล้วทุกคนที่มา รวมกันเป็นสหกรณ์จะต้องเอาแรงความคิดมาร่วมกันในการดำเนินธุรกิจโดยการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แรงความคิดในสหกรณ์นี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ สหกรณ์จึงต้องจัดการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์และการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

แต่ความสำเร็จของสหกรณ์ไม่ได้อยู่ที่การร่วมแรงเพียงด้านเดียว สมาชิกที่มารวมกันเป็น สหกรณ์ มาจากหลากหลายพื้นฐานต่างจิตต่างใจกันมีความแตกต่างกันในความคิดการกระทำและ ความรู้สึกดั้งนั้นการที่จะมาอยู่ร่วมกันและร่วมมือกันดำเนินธุรกิจให้ก้าวหน้ามั่นคงได้ต้องมีพฤติกรรม ของการร่วมใจกันให้มีความรู้สึกันว่าทุกคนเป็นเพื่อนกันหรือเป็นพี่น้องกันหรืออยู่ร่วมกันเหมือนสามี ภรรยาการอยู่ร่วมกันได้อย่างมั่นคงและยืนยาวหลักพื้นฐานอย่างง่าย ต้องมี *ความซื่อสัตย์* ที่แสดง ต่อกันนั้นมีพื้นฐานอยู่ที่ความจริงใจต่อกัน*ความเสียสละ* คือความมีน้ำใจที่จะสละความสุขส่วนตัวของ ตนให้แก่ผู้อื่น*ความสามัคคี* คือความปรองดองระหว่างกันและกันรู้จักให้อภัยกันและกัน*ความมีวินัย* วินัยคือระเบียบข้อบังคับมารยาทขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ประโยชน์ของสหกรณ์ต่อการ แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม “ระบบการผูกขาด” ดำรงอยู่และไม่เสื่อมสลายไปจากระบบเศรษฐกิจ

ตลาดในปัจจุบันของสังคมไทย สหกรณ์สามารถช่วยให้มวลสมาชิกหลุดพ้นจากการแสวงหากำไรโดยสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการขยายขอบข่ายของธุรกิจให้ครอบคลุม การบริการที่รัฐเคยดำเนินการมาก่อนในรัฐวิสาหกิจสหกรณ์จะช่วยขยายหรือเพิ่มพูนอำนาจทางเศรษฐกิจรวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการแข่งขัน สหกรณ์สามารถทำหน้าที่แทนพ่อค้าคนกลางหรือนายทุนโดยสหกรณ์เป็นผู้ทำนำผลกำไรมาจัดสรรให้สมาชิก จุดเด่นอีกประการของสหกรณ์คือ สามารถดำเนินธุรกิจโดยอาศัยเงินทุนดำเนินงานหรือทุนสำรองของตนเองจึงช่วยจัดปัญหาในเรื่องราคาที่ไม่ยุติธรรมและแข่งขันในเรื่องสินค้าและบริการ เหตุผลเหล่านี้ถือได้ว่าสหกรณ์ช่วยลดโซ่ตรวนหรือพันธนาการของเศรษฐกิจนอกระบบตลาดเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจตลาด มวลสมาชิกจะพัฒนาทักษะในด้านการประกอบการ และเรียนรู้คุณค่า “ระบบตลาด”^๕ หากพิจารณาจากหลักสหกรณ์ดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ชัดเจนว่าสหกรณ์เป็นองค์กรพัฒนาของประชาชนในภาคเอกชนที่มีได้มุ่งอำนวยประโยชน์แก่สมาชิกของตนเท่านั้น แต่ยังมีการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ทั้งในเศรษฐกิจและสังคมชุมชนและประเทศโดยส่วนรวมเป็นอย่างมากอีกด้วยปัจจุบันองค์กรสหกรณ์ก็เริ่มได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น มีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบสหกรณ์เพื่อทำกิจกรรมในด้านต่างๆ เช่น งานแสดงสินค้าซึ่งเป็นสินค้ายอดนิยมของคนรุ่นใหม่ ที่ใส่ใจต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของเพื่อนร่วมโลกในประเทศที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน ในประเทศพัฒนาแล้วทั้งยุโรปและสหรัฐอเมริกา ได้พยายามผลักดันระบบการค้าทางเลือกที่สร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ผลิตในประเทศกำลังพัฒนา ปัจจุบันระบบงานแสดงสินค้าได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคในประเทศพัฒนาแล้วอย่างแพร่หลาย ยอดขายที่ประทับใจ มีแนวโน้มเติบโตเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่าง เช่น เกษตรกรชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีปัญหาการปลูกสับปะรดขาย ได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานของรัฐให้รวมตัวกันจัดตั้งในรูปแบบของสหกรณ์ เพื่อรองรับบริหารงานที่จะเติบโตในอนาคต จนปัจจุบันสหกรณ์ชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอด ได้พัฒนาผลผลิตสับปะรดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานส่งออกจนได้รับการยอมรับสู่ระบบตลาดการค้าที่เป็นธรรมหรืองานแสดงสินค้า นอกจากนี้ยังมีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนสินค้าสหกรณ์ระหว่างจังหวัดอาทิ จังหวัดมหาสารคามโดยนายสุทธินันท์ บุญมี รองผู้ว่าราชการจังหวัดบันทึกข้อตกลง (MOU) ทางการค้าและเจรจาค้าข้าวหอมมะลิกับสหกรณ์การเกษตรวิสาหกิจชุมชนและภาคธุรกิจเอกชนในจังหวัดภูเก็ตเพื่อขยายช่องทางการตลาดให้กับเกษตรกรผู้ปลูก

^๕ วัลลภ ลำพาย, สหกรณ์สร้างระบบตลาดเสรี, (กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมสหกรณ์, ๒๕๒๐),

ข้าวหอมมะลิในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทางการค้า เทคนิควิธีการตลอดจนเป็นการประชาสัมพันธ์ด้านคุณภาพและชื่อเสียงข้าวหอมมะลิจังหวัดมหาสารคาม ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายและเกิดการซื้อขายข้าวอย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามโดยรวม ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิตายได้และมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน^{๑๐} อย่างไรก็ตามแม้สหกรณ์จะสามารถแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจได้ดีในระดับหนึ่งผลการสำรวจและศึกษาการดำเนินงานของสหกรณ์ในบางพื้นที่ก็ยังพบว่ามีสหกรณ์ที่ประสบปัญหาและต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเช่น ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเฉลี่ยต่อรายคนต่อปีของกลุ่มตัวอย่างยังต่ำกว่ามาตรฐาน และมีหนี้สินในขณะนี้กลุ่มตัวอย่างได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์ในด้านเงินทุน ด้านปัจจัยการผลิต และความช่วยเหลือในด้านช่องทางจำหน่ายและจัดหาตลาด ในส่วนความต้องการสมาชิกต้องการด้านความรู้ในเรื่องการตลาดมากที่สุด ต้องการเงินทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำในการประกอบอาชีพ ต้องการให้สร้างระบบประกันความมั่นคงทางรายได้และประกันสุขภาพของสมาชิก นอกจากนี้สหกรณ์ควรหาแนวทางแก้ไขปัญหาการถูกเอารัดเปรียบจากพ่อค้าคนกลางและจัดให้มีการอบรมอาชีพเสริมให้กับสมาชิกและบุคคลในครอบครัว สหกรณ์ควรประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้การผลิตเพื่อลดต้นทุนตามหลักวิชาการและหาช่องทางในด้านการตลาด การศึกษาอบรมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยอีกด้วยอย่างหนึ่งคือบทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรธานีในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองจากการศึกษาในภาพรวมด้านต่างๆอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจมีบทบาทอยู่ในระดับดี และการพัฒนาด้านสังคม มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของข้อเสนอแนวทางการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในจังหวัดอุดรธานีพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ ผลผลิตของเกษตรกรมีราคาตกต่ำ สินค้าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมีราคาแพงต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น การประกอบอาชีพขาดทุนไม่มีเงินส่งชำระหนี้สหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์มีหนี้สินและดอกเบี้ยค่างานจำนวนมาก ควรมีแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค คือ ให้ความช่วยเหลือสมาชิกในการประกอบอาชีพการเกษตร จัดประชุมชี้แจงให้การศึกษาอบรมสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจระบบสหกรณ์ ความสำนึกเป็นเจ้าของและการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ส่งเสริมอาชีพของสมาชิกให้มีความมั่นคง เพิ่ม

^{๑๐} จีรภิญญา สมลังกา,บันทึกข้อตกลงจังหวัดมหาสารคาม ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕,สำนักข่าวแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์[\(http://thainews.prd.go.th/view.php?m_newsaid\)](http://thainews.prd.go.th/view.php?m_newsaid), (ออนไลน์). ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕.

ผลผลิตมากขึ้น ให้ความรู้ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและสนับสนุนอาชีพเพิ่มรายได้ ส่งเสริมและพัฒนาให้สหกรณ์เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับระบบสหกรณ์ อุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ สิทธิและหน้าที่แก่สมาชิกคณะกรรมการดำเนินการ พนักงานเจ้าหน้าที่สหกรณ์และประชาชนทั่วไป และส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๑} ตัวอย่างของสหกรณ์ข้างต้น พบว่ายังมีปัญหาที่ยังต้องได้รับการแก้ไขอีกมากมาย ซึ่งข้อเสนอแนะต่างๆ ที่กล่าวมาล้วนสามารถที่จะทำได้จริง ขอยกตัวอย่างสหกรณ์ดีเด่นที่ได้รับการคัดเลือกจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ให้เป็นสหกรณ์ต้นแบบ คือ สหกรณ์การเกษตรลาดยาว จำกัด เนื่องจากผ่านเกณฑ์ชี้วัด และการจัดการคุณภาพ เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ปลูกจิตสำนึก และสร้างเครือข่ายในการทำธุรกิจระหว่างสหกรณ์เช่น ธุรกิจสินเชื่อ โดยการให้เงินกู้แก่สมาชิกเพื่อการลงทุนประกอบอาชีพ ธุรกิจซื้อ โดยการจัดหาเครื่องอุปโภคและวัสดุการเกษตรบริการแก่สมาชิก เช่น ข้าวสาร ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ธุรกิจขาย โดยการรวบรวมผลผลิตของสมาชิมาจำหน่ายเช่น ข้าวสาร ข้าวโพด ธุรกิจบริการ โดยการให้บริการตลาดกลางซื้อขายผลผลิตต่อปีและมีเครื่องชั่งที่ได้มาตรฐาน การให้ทุนการศึกษาแก่บุตรสมาชิก

๓.๖ วิเคราะห์การบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒

จำกัดด้วยหลักพุทธธรรมและหลักธรรมาภิบาล

ในยุคที่สภาวะเศรษฐกิจถดถอยแก้ปัญหาสินค้าแพงและสินค้าขาดตลาดในปัจจุบันการแข่งขันทางการค้าของสถาบันการเงินมีสูงมาก สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินซึ่งเป็นที่พึ่งให้แก่สมาชิกที่ดีที่สุดในช่วงเวลานี้และเวลาที่ตลาดการเงินปกติ สหกรณ์มิได้มุ่งดำเนินการเพื่อแสวงหากำไรอย่างสถาบันการเงินทั่วไป แต่มุ่งที่จะดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกเป็นหลัก เมื่อสิ้นปีมีกำไรสหกรณ์จึงแบ่งเงินปันผล (กำไร) คืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกรับทำกับสหกรณ์ สมาชิกใดที่ถือหุ้นมากก็จะได้รับคืนเงินปันผลมาก รายได้ที่เป็นลูกหนี้สหกรณ์จากการกู้เงินก็ได้เงินเฉลี่ยคืนตามสัดส่วน สหกรณ์ออมทรัพย์จึงเป็นสถาบันการเงินของสมาชิกทุกคนเพื่อ

^{๑๑} ประคอง งานศิริศักดิ์. “บทบาทสหกรณ์ภาคจังหวัดอุดรธานีในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารและพัฒนาสังคมเมือง และชนบท, (อุดรดิตถ์:มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๕๐).

สมาชิกและบริหารงานโดยสมาชิกซึ่งออกเสียงเลือกคณะกรรมการดำเนินการเข้ามาบริหาร ควบคุมฝ่ายจัดการที่มีหน้าที่ให้บริการแก่สมาชิก

๓.๖.๑ หลักนิติธรรม (The Rule of Law)

การที่สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัดมีการกำหนดข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ออมทรัพย์มาตั้งแต่เริ่มจัดตั้งมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ในปัจจุบันต่อเนื่องกัน^{๑๒} นอกจากนี้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการแล้วที่สำคัญจะละเลยไม่ได้คือ ผู้ตรวจสอบกิจการ เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการสหกรณ์การดำเนินการของคณะกรรมการดำเนินการในปัจจุบันและอดีตที่ผ่านมาจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาน้อย ๒ คณะ คือ ๑) คณะกรรมการศึกษาและประชาสัมพันธ์ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ศึกษาเรื่องต่างๆ ในการนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการ และนำเสนอต่อสมาชิก, ๒) คณะกรรมการเงินกู้มีหน้าที่ช่วยพิจารณาในการให้สินเชื่อแก่สมาชิกให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับสหกรณ์

หลักพุทธธรรม การดำเนินกิจการสหกรณ์สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ ต้องมีความประพฤติถูกต้องดีงามหรือมีศีลเป็นอันดับแรก ประกอบด้วยศรัทธาในกระบวนการสหกรณ์ เป็นผู้ได้ศึกษา ระเบียบข้อบังคับ, มีความละเอียดรอบคอบความไม่ซื่อสัตย์ นอกจากนี้แล้วเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก และมีปัญญา เข้าใจอย่างถ่องแท้ในเหตุผล

๓.๖.๒ หลักคุณธรรม (Morality)

สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๒๑ ปีนี้เป็นปีที่ครบรอบ ๓๖ ปี หรือ ๓ รอบ คณะกรรมการดำเนินการชุดที่ ๓๗ มีสมาชิก ๓๓๑ ราย มีทรัพย์สิน ๒๗๙,๑๐๒,๑๔๗.๔๑ บาท ทุนสหกรณ์ ๑๐๘,๐๔๑,๕๒๗.๔๑ บาท การบริหารของคณะกรรมการดำเนินการแต่ละชุดเป็นไปตามข้อบังคับสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัดข้อที่ ๗๒ โดยการเลือกตั้งจากสมาชิกในการประชุมใหญ่แต่ละปี กำหนดให้มีประธาน ๑ คน กรรมการไม่เกิน ๑๐ คน^{๑๓} ในปีนี้ กำหนดในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

^{๑๒}สัมภาษณ์ พันตำรวจโท สมคิด เขียวรจนา, ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓}สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด, ข้อบังคับ ประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๕๓, (ขอนแก่น: สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๒๕.

คณะกรรมการที่ครบวาระจำนวน ๖ คนที่ต้องเลือกตั้งใหม่^{๑๔} แต่จำเป็นต้องเลื่อนการประชุมในวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ซึ่งตรงกับการตรวจราชการประจำปีของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

หลักพุทธธรรม โดยทั่วไปสมาชิกควรต้องมีศีลเป็นพื้นฐาน มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีจิตใจเอื้อเฟื้อ มีการอดทนต่อกิเลส มีการเรียนรู้ให้ทันต่อสภาวะการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบันบริหารจัดการการเงินในชีวิตด้วยความไม่ประมาทมีความเข้าใจหน้าที่ของสมาชิกสหกรณ์โดยสมบูรณ์ คณะกรรมการบริหารก็ต้องเปี่ยมด้วยหลักคุณธรรมอย่างสมบูรณ์ มีการประชุมสม่ำเสมอ เคารพระเบียบข้อบังคับ การบริหารงานย่อมมีความโปร่งใส

๓.๖.๓ หลักความโปร่งใส (Transparency)

สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัดมีการเปิดเผยข้อมูลสถานะการเงินให้ผู้ตรวจสอบกิจการทำการตรวจสอบระบบบัญชี กระแสเงินสด รายงานต่อที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินการอย่างน้อยเดือนละครั้งเพื่อร่วมกันพิจารณา และบริหารรายรับ รายจ่ายของสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องพร้อมเชิญเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์เข้าร่วมประชุมของคณะกรรมการดำเนินการ นอกจากนี้ที่กล่าวนี้การให้ความรู้แก่สมาชิกแล้วยังมีการส่งคณะกรรมการดำเนินการ พนักงานฝ่ายจัดการ^{๑๕} เข้ารับการอบรมหลักสูตรของสันนิบาตสหกรณ์ ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย ในเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่การบริหารงานสหกรณ์ เป็นต้น

หลักพุทธธรรม เมื่อมวลสมาชิกมีการรักษากาย วาจา ใจ ตามหลักสุจริต ๓ ให้เรียบร้อย เป็นปกติ เชื่อว่าเป็นผู้มีวินัย แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง นำความรู้มาพัฒนากิจการสหกรณ์มิใช่ใช้ทุนศึกษาอบรมเพื่อแสวงหาโอกาสไปท่องเที่ยว การเปิดเผยขั้นตอนการรับคำร้องกู้เงินของสมาชิก ควรมีระบบการลงทะเบียนรับ ประกาศให้ทราบ อย่างนี้เป็นต้น

^{๑๔} สัมภาษณ์ ร้อยตำรวจโท ไพฑูรย์ มงคลสวัสดิ์, เลขาธิการคณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด ชุดที่ ๓๗, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ร้อยตำรวจเอกหญิง เอื้อจิตร ประทุมจร, กรรมการ/รองประธานคณะกรรมการศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด คณะกรรมการดำเนินการ ชุดที่ ๓๗, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๓.๖.๔ หลักการมีส่วนร่วม (Participation)

สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัดเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แก่ กรรมการ ฝ่ายจัดการ และสมาชิก ได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ในการบริหารมีการรับสมาชิกช่วยงาน สหกรณ์โดยมีค่าตอบแทนรายเดือน ด้วยสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัดเป็น สหกรณ์ขนาดเล็กฝ่ายจัดการมีเจ้าหน้าที่บัญชีเพียงคนเดียว ส่วนผู้จัดการเป็นข้าราชการบำนาญ เจ้าหน้าที่ธุรการสรรหาจากสมาชิกที่สมัครใจโดยทางสหกรณ์มีค่าตอบแทนรายเดือนให้ เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราเงินเดือนหากสหกรณ์จ้างแตกต่างกันมากการจัดการเป็นไปในลักษณะเอื้อ ประโยชน์แก่มวลสมาชิก ในการจัดการประชุมใหญ่ก็ให้สมาชิกแต่ละแผนกงานเป็นผู้รับผิดชอบในการ เตรียมการสหกรณ์จะจัดสรรงบประมาณเป็นค่าตอบแทนในการเตรียมงานนั้นๆ^{๑๖}

การบริหารตามหลักพุทธธรรมใช้ธรรมในการอยู่ร่วมกันการมองแต่แง่ดี มีความปรารถนา ดีต่อกัน ให้กำลังใจกันและกัน มีคารวะธรรม ปันประโยชน์เอื้อเฟื้อกัน ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบใน ห่วงดังกล่าวเป็นการประชุมใหญ่สามัญเพื่อพิจารณาจัดสรรผลกำไร

๓.๖.๕ หลักความรับผิดชอบ (Responsibility and Accountability)

การบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัดประกอบด้วย ๓ ฝ่ายในสหกรณ์กล่าวคือ สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ จะต้องตระหนักรู้ถึงสิทธิ หน้าที่ของตน กล่าวคือ สมาชิกต้องรู้ตนเอง วางแผนการออม การใช้เงิน ซื่อสัตย์ต่อเพื่อนสมาชิก รักษาสิ่งจะวาจา ไม่ผิดนัดชำระหนี้ ซื่อตรงต่อสหกรณ์ ไม่เห็นแก่วงเงินกู้ที่สูงกว่าสหกรณ์ของธนาคาร พาณิชย์ คณะกรรมการดำเนินการเป็นผู้ที่สมาชิกไว้วางใจเลือกเข้ามาบริหารกิจการเพื่อมวลสมาชิก เองต้องรักษาระเบียบ^{๑๗}

ด้วยการปฏิบัติที่ยึดหลักพุทธธรรม การตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ตามข้อบังคับเพื่อรักษา ประโยชน์ของสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ยินยอมให้ผู้ใดมีอิทธิพลครอบงำสหกรณ์ สมาชิกที่ไม่ภักดีต่อสหกรณ์ ลาออกเพื่อหาโอกาสกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ คณะกรรมการก็จำเป็นต้องหามาตรการในการป้องกัน

^{๑๖}สัมภาษณ์ ดาบตำรวจหญิง กระจ่างศรี จันทะโส, สมาชิก/เจ้าหน้าที่ธุรการสหกรณ์ออมทรัพย์ ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^{๑๗}สัมภาษณ์ ร้อยตำรวจตรี สมควร แสนสุด, กรรมการ/รองประธานคณะกรรมการเงินกู้สหกรณ์ ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด คณะกรรมการดำเนินการ ชุดที่ ๓๗, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๗.

ไม่ให้สหกรณ์เสียหาย หรือกระทบต่อสถานะทางการเงินของสหกรณ์ ส่วนฝ่ายจัดการเป็นผู้ให้บริการ แก่มวลสมาชิกไม่เห็นแก่อามิสหรือประโยชน์ บริการด้วยความเสมอภาคไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

๓.๖.๖ หลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy)

การจัดการทรัพยากรบุคคลในการบริหารจัดการรับสมาชิกช่วยงานในตำแหน่ง ผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ธุรการ ซึ่งมีทั้งข้าราชการประจำ และข้าราชการบำนาญเป็นการใช้ทรัพยากร บุคคลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่ขาดจากงานประจำ แต่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทุก ชุดได้พิจารณาตั้งงบประมาณเพื่อการจ้างเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการตามตำแหน่งที่วางกรอบการบริหารไว้ รอเพียงสหกรณ์มีความเจริญเติบโต มีผลกำไรพอที่บริหารตัวเองได้ไม่กระทบต่อสมาชิก แม้สภาวะ เศรษฐกิจโลก สถานการณ์การเมืองในประเทศมีความผันแปร ธนาการของรัฐ ธนาการพาณิชย์ หรือ สถาบันการเงินมีความพยายามในการแข่งขันแย่งชิงสมาชิกโดยเพิ่มวงเงินกู้เพื่อจูงใจสมาชิกสหกรณ์ให้ หันเหไปใช้บริการ

การร่วมแรงร่วมใจของสมาชิก คณะกรรมการบริหาร และฝ่ายจัดการ ทำให้สหกรณ์ออม ทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัดยังสามารถบริหารงานสวนกระแส รอบปีบัญชีนี้มีผลกำไร สามารถปันผลและเฉลี่ยคืน ให้สมาชิกได้ในอัตราร้อยละ ๗.๐ : ๖.๐ สูงกว่ารอบบัญชีปี ๒๕๕๖ ร้อยละ ๗.๐ : ๕.๕ ในปีนี้พิจารณาจัดสรรกำไรสุทธิเป็นเงินทุนสำรองร้อยละ ๑๑.๐๙^{๑๘}

ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด เป็นสหกรณ์ ที่เคยได้รับการประเมินในระดับดีมาก จากกรมส่งเสริมสหกรณ์ในเรื่องของการดำเนินการตาม ธรรมนูญสหกรณ์ในปีปัจจุบันคณะกรรมการดำเนินการชุดที่ ๓๗ ได้รักษาระดับและพยายาม บริหารงานให้เป็นแบบอย่างของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีขนาดเล็ก ในวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๗ กรมส่งเสริมสหกรณ์ประกาศจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ประจำปี ๒๕๕๗ สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ ตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด อยู่ในระดับมาตรฐานดีเลิศ^{๑๙} การบริหารงานในปีที่ผ่านมา ๒๕๕๗ มี

^{๑๘} สัมภาษณ์ พันตำรวจเอก สุภัทร ม่วงสมัย ประธานคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์ ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด ชุดที่ ๓๗, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^{๑๙} สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด, รายงานประจำปี ๒๕๕๗, (ขอนแก่น: สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด) .หน้า ๓๔.

ผลกำไร ๘,๗๑๗,๙๒๔.๑๕ บาท พิจารณาจัดสรรกำไรสุทธิ^{๒๐} เป็นเงินปันผล ๖,๑๑๑,๔๗๒.๑๕ บาท คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๑๐, เงินเฉลี่ยคืน ๑,๑๐๕,๔๕๑.๔๙ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖๘, โบนัสกรรมการ ๑๕๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๒ แม้จะเกิดเหตุที่ไม่คาดคิดจากการกระทำของอดีตเจ้าหน้าที่การเงิน^{๒๑} คณะกรรมการได้ติดตามดำเนินการทุกวิถีทางไม่ให้สหกรณ์ออมทรัพย์เกิดความเสียหาย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัดเป็นไปตามธรรมาภิบาลสหกรณ์.ผลการพิจารณาจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี ๒๕๕๗

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าการบริหารจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ เป็น สหกรณ์ขนาดเล็กการบริหารจัดการค่อนข้างมีแนวโน้มไปสู่สถาบันการเงินที่ทำธุรกรรมด้านการปล่อยเงินกู้ การระดมเงินออมทำให้ต้นทุนการบริหารเงินเพิ่มสูงขึ้นเพราะกู้เงินจากแหล่งภายนอกมาให้สมาชิกกู้ต่อหากตลาดเงินและตลาดทุนภายนอกประสบภาวะผันผวนจากสภาพคล่องของเศรษฐกิจโลกสหกรณ์ย่อมได้รับผลกระทบ แม้ระบบการจัดการภายในจะมีหลักพุทธธรรมช่วยค้ำจุนอยู่ก็ตาม คณะกรรมการดำเนินการชุดใหม่ต้องเร่งริบรณรงค์การออมของสมาชิกสหกรณ์เพื่อเพิ่มทุนให้สหกรณ์ ลดการพึ่งพาตลาดเงิน ตลาดทุนภายนอก.

^{๒๐}สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด, ระเบียบวาระรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด, ชุดที่ ๓๗ ครั้งที่ ๑๖ /๒๕๕๖, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^{๒๑}สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด, รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๒ จำกัด,ชุดที่ ๓๗ ครั้งที่ ๓ /๒๕๕๖, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๖.